

علی صفری طاهرخانی
میثم قره‌داغی
راضیه بیرنک

حسابرسی داخلی و مدیریت ریسک قلب: نقشها و مسئولیتها بر اساس مدل سه خط

مقدمه

انجمن حسابرسان داخلی^۱ (IIA) در استانداردهای بین‌المللی حسابرسی داخلی^۲ (GIAS) در سال ۲۰۲۴، تقلب^۳ را بدین صورت تعریف می‌کند: «هر عمل عمدی که توسط افراد یا سازمانها برای تامین منافع شخصی یا تجاری ناعادلانه یا غیرقانونی از طریق فریب‌کاری، خیانت، مخفی‌کاری، سوءاستفاده از داراییها یا اطلاعات و جعل یا نقض اعتماد انجام گیرد». براین اساس جنبه‌های اصلی تقلب عبارتند از:

- **عمدی بودن:** تقلب مستلزم انجام عمل عمدی برای گمراه‌کردن یا فریب دادن است.
- **قصد:** عمل متقلبانه باید شخص را مجاب به اقدامی کند که منجر به ضرر یا زیان شود.
- **مادی بودن:** ارائه نادرست یا مخفی‌کاری باید شامل یک واقعیت مادی باشد.

انواع تقلب

انجمن بازرسان خبره تقلب (ACFE)، تقلب را به انواع مختلفی دسته‌بندی می‌کند که شامل موارد ذیل می‌باشد:

- **تقلب شغلی**: شامل کارمندان یا مدیرانی است که از موقعیت خود برای ارتکاب تقلب علیه سازمان خود استفاده می‌کنند؛ مانند سرقت، اختلاس یا تقلب در صورتهای مالی.
- **تقلب سازمانی**: شامل تقلبهایی است که توسط طرفهای خارجی، مانند فروشندگان یا مشتریان، علیه سازمانها انجام می‌شود. برای مثال، تقلب در وامهای سرمایه در گردش مبتنی بر اظهار غلط موجودی کالا و ارائه صورتحسابهای جعلی جهت دریافت وام، تقلب در ارائه گواهیها مانند گواهی ترخیص کالا، گواهی کسر از حقوق.
- **تقلب فردی**: افراد را هدف قرار می‌دهد، مانند سرقت هویت یا کلاهبرداری.

تقلب شغلی

براساس تعریف انجمن بازرسان خبره تقلب (ACFE)، **تقلب شغلی** به سه دسته اصلی تقسیم می‌شود:

- ۱- **سوءاستفاده از داراییها**: شامل دزدیدن یا سوءاستفاده از داراییهای سازمان مانند نقدینگی، پرداختهای مشتریان و هزینه‌های قابل بازپرداخت.
- ۲- **تقلب در صورتهای مالی**: گزارش دهی نادرست اطلاعات مالی سازمان با هدف فریب دیگران، مانند ایجاد درآمدهای جعلی، پنهان کردن بدهیها یا گزارش نکردن معاملات به طور عمدی.
- ۳- **فساد**: استفاده نادرست از نفوذ در معاملات تجاری جهت کسب منافع شخصی یا برای دیگران، مانند اخاذی، دریافت رشوه، استفاده نادرست از اطلاعات محرمانه و تضاد منافع منجر به تبانی.

درخت‌واره تقلب که در گزارش سال ۲۰۲۴ انجمن بازرسان خبره تقلب (ACFE) ارائه شده است، انواع مختلف تقلبهایی شغلی را به صورت زیر طبقه‌بندی نموده است. درک این طبقه‌بندی برای سازمانها و حسابرسان داخلی از اهمیت زیادی برخوردار است، زیرا به آنها کمک می‌کند تا استراتژیهای موثری برای پیشگیری و شناسایی تقلب طراحی کنند.

مدیریت ریسک تقلب

«**ریسک تقلب**» احتمال وقوع تقلبی است که بر دستیابی به اهداف سازمان تاثیر می‌گذارد.

ریسک تقلب می‌تواند بر تمام جنبه‌های ریسک و کنترل داخلی سازمان از جمله فعالیتهای عملیاتی، گزارشگری مالی و غیرمالی تاثیر بگذارد. براین اساس، سازمانهایی که به دنبال به حداقل رساندن پیامدهای نامطلوب تقلب می‌باشند، باید ریسک تقلب را در تمام زمینه‌های فعالیت و عملیات خود در نظر بگیرند.

فرایند کلی مدیریت ریسک تقلب

مدیریت ریسک تقلب فرایندی است که به منظور شناسایی، ارزیابی، کنترل و کاهش تهدیدهای مرتبط با فرصتهای تقلب در سازمانها انجام می‌شود. هدف این فرایند جلوگیری از وقوع حوادث و خسارات مالی، شهرت و عملکرد سازمانی ناشی از فعالیتهای متقابلانه است.

از بین بردن انواع تقلب در سازمانها نه تنها امکان پذیر نیست، بلکه از نظر عملی نیز غیرممکن به نظر می‌رسد. به همین دلیل، سازمانها نیاز دارند تا یک برنامه جامع برای مدیریت ریسک تقلب طراحی و تدوین کنند. از این رو، برای دستیابی موثر به پیشگیری از تقلب، سازمانها سیاستها و رویه‌هایی را اجرا می‌نمایند که بر پیشگیری و شناسایی تقلب متمرکز می‌باشند. در این زمینه، فرایند جامع مدیریت ریسک تقلب براساس مستندی که توسط کمیته کوزو^۵ (COSO) و

از بین بردن انواع تقلب در

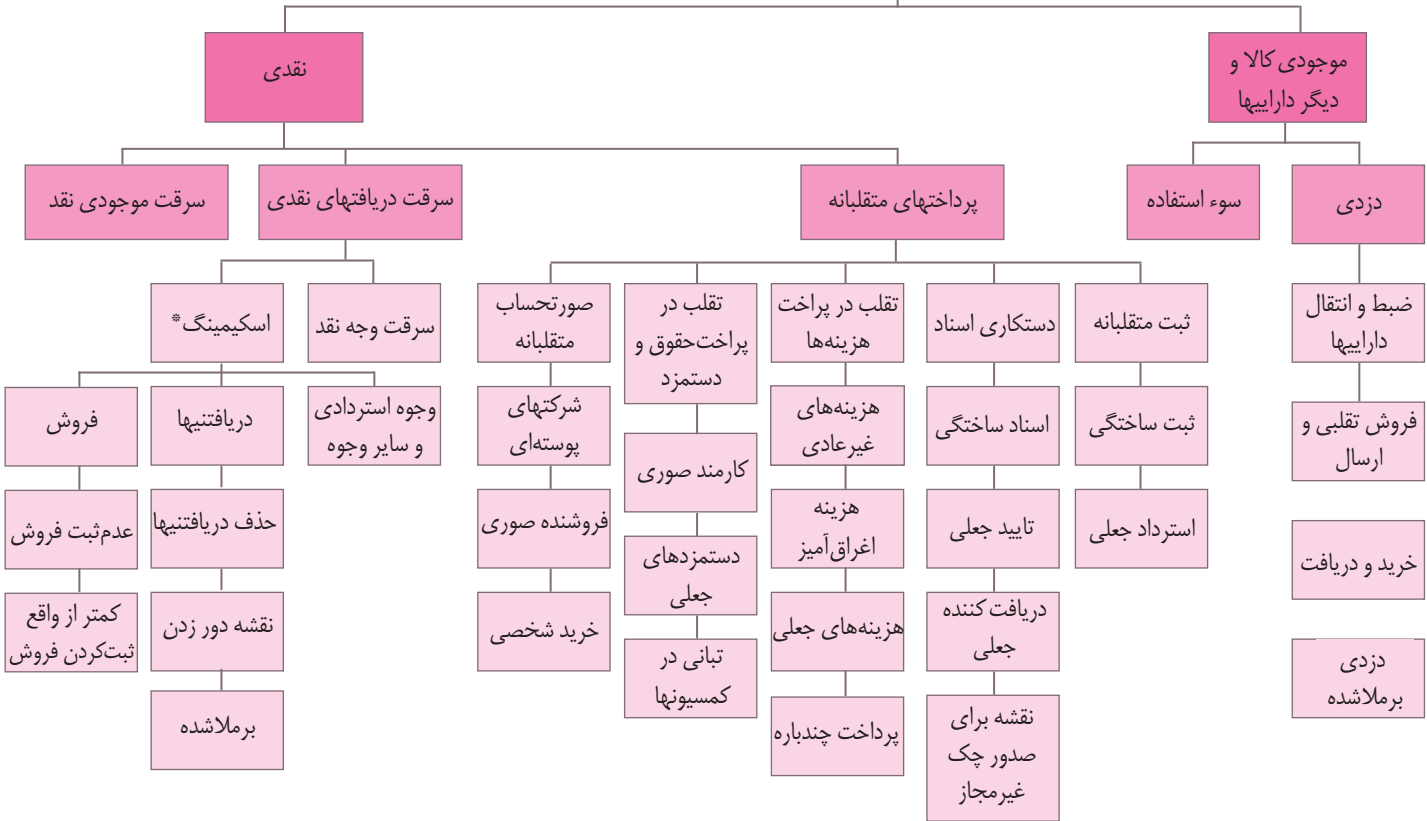
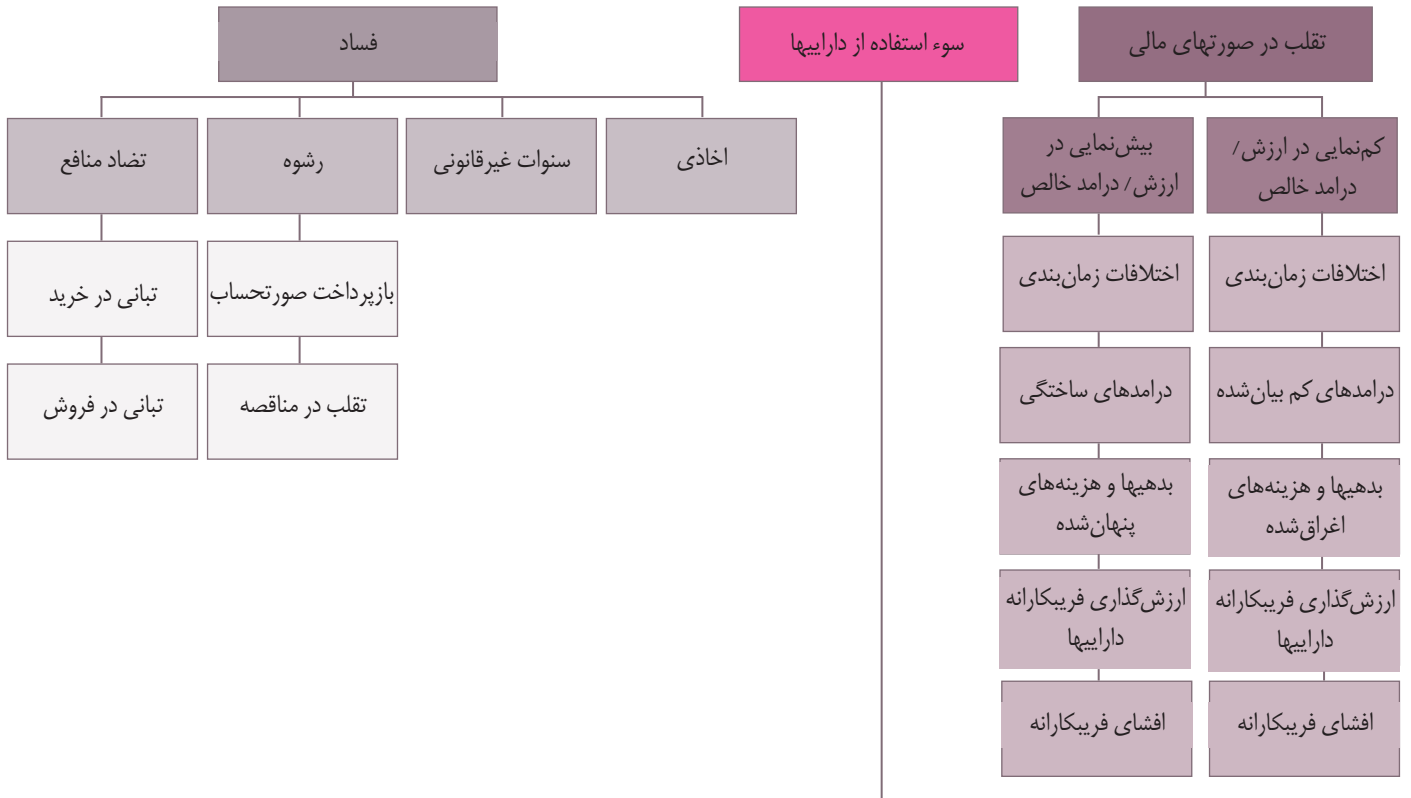
سازمانها نه تنها

امکان پذیر نیست

بلکه از نظر عملی

نیز غیرممکن به نظر می‌رسد

نظام طبقه‌بندی تقلب و سوءاستفاده شغلی (درخت‌واره تقلب)

شماره ۱۲۸ پاییز ۱۴۰۳

* اسکیمینگ (Skimming): برداشت بالاسری (دزدی) از وجوه دریافتی شرکت قبل از ثبت در دفاتر.

مورد بررسی قرار می‌دهد.

• **شناسایی فعالیتهای کنترل تقلب و ارزیابی اثربخشی آن‌ها:** گروه ارزیابی ریسک تقلب، کنترل‌های موجود را برای بررسی و ارزیابی اثربخشی آن‌ها تحلیل می‌کند تا ریسک‌های تقلبی که همچنان وجود داشته و نیاز به کاهش دارند را شناسایی کند.

• **انجام ارزیابیهای دوره‌ای و بررسی تغییرهای ریسک تقلب:** سازمان به‌طور مداوم ارزیابی ریسک تقلب خود را از طریق به‌روزرسانیهای دوره‌ای و با توجه به اطلاعات و بازخوردهای جدید، از جمله نتایج حسابرسیهای داخلی، بررسیهای تطبیق و راهنماییهای نظارتی مرتبط و موثر، به‌روز نگه می‌دارد.

۳- فعالیت کنترل تقلب

فعالیت کنترل تقلب شامل اقدامهایی است که به‌واسطه سیاستها و رویه‌های مشخص ایجاد می‌شوند تا اطمینان حاصل شود که دستورالعملهای مدیریت در جهت کاهش خطرهای تقلب به‌طور موثر اجرا می‌شوند. فعالیتهای کنترلی تقلب شامل شیوه‌هایی است که به‌منظور جلوگیری از بروز تقلب یا شناسایی سریع آن در صورت وقوع، به‌کار می‌رود.

فعالیتهای کنترل تقلب به‌طور عمومی به‌عنوان «پیشگیرانه^۶» (طراحی‌شده برای جلوگیری از یک رویداد یا تراکنشی متقابلانه در زمان اولیه وقوع) یا «شناسایی‌کننده^۷» (طراحی‌شده برای کشف یک رویداد یا تراکنش متقابلانه پس از وقوع پردازش اولیه) طبقه‌بندی می‌شوند. انتخاب، توسعه، پیاده‌سازی و نظارت بر فعالیتهای کنترلی پیشگیرانه و شناسایی‌کننده تقلب از عناصر مهم مدیریت ریسک تقلب می‌باشند. فعالیتهای کنترلی تقلب با شرح طرح و ریسک تقلب شناسایی شده، فعالیت کنترل تقلب که برای کاهش خطر تقلب طراحی شده است و شناسایی افرادی که مسئول فعالیت کنترل تقلب هستند، مستند می‌شوند. فعالیتهای کنترل تقلب جزء جدایی‌ناپذیر مولفه ارزیابی مستمر ریسک تقلب در کنترل داخلی است.

اصل ۳: انتخاب، توسعه و به‌کارگیری فعالیتهای کنترلی تقلب به‌صورت پیشگیرانه و کشف‌کننده به منظور کاهش ریسک وقوع یا عدم‌کشف به موقع رویدادهای تقلب.

نکات قابل تمرکز

• **ترویج بازدارندگی از تقلب از طریق فعالیتهای کنترلی پیشگیرانه و کشف‌کننده:** سازمان به بازدارندگی از تقلب

انجمن بازرسان خیره تقلب (ACFE) منتشر گردیده، شامل ۵ بخش می‌باشد.

۱- حاکمیت ریسک تقلب

حاکمیت ریسک تقلب بخشی جدایی‌ناپذیر از حاکمیت شرکتی و محیط کنترل داخلی به‌شمار می‌رود.

اصل ۱: ایجاد و ابلاغ یک برنامه مدیریت ریسک تقلب توسط سازمان که انتظارات هیئت‌مدیره و مدیریت ارشد و تعهد آن‌ها به درستکاری و ارزشهای اخلاقی در مورد مدیریت ریسک تقلب را نشان می‌دهد.

نکات قابل تمرکز

• **مستندبودن برنامه مدیریت ریسک تقلب:** هیئت‌مدیره و مدیریت ارشد اطمینان حاصل می‌نمایند که برنامه مدیریت ریسک تقلب به‌طور کامل مستند شده است و به‌طور دوره‌ای به‌روز می‌شود.

• **ارتباط مدیریت ریسک تقلب در تمام سطوح سازمانی:** هیئت‌مدیره و مدیریت ارشد از تداوم اثربخشی برنامه مدیریت ریسک تقلب با حفظ و انتقال تمرکز بر بازدارندگی، پیشگیری و کشف تقلب در سراسر سازمان حمایت می‌کنند.

۲- ارزیابی ریسک تقلب

ارزیابی ریسک تقلب فرایندی پویا و تکرارشونده برای شناسایی و ارزیابی ریسک‌های تقلب مربوط به سازمان است. ارزیابی ریسک تقلب به خطر گزارشگری مالی و غیرمالی متقابلانه، اختلاس داراییها و فساد (از جمله اقدامهای غیرقانونی و عدم‌رعایت قوانین و مقررات) می‌پردازد.

اصل ۲: انجام ارزیابیهای جامع ریسک تقلب برای شناسایی نقشه‌ها (طرحها) و ریسک‌های خاص تقلب، ارزیابی احتمال وقوع و اهمیت آن‌ها، ارزیابی فعالیتهای موجود در زمینه کنترل تقلب و اجرای اقداماتی برای کاهش ریسک‌های باقی‌مانده تقلب.

نکته‌های قابل تمرکز

• **در نظر گرفتن انواع مختلف تقلب:** گروه ارزیابی ریسک تقلب طیف گسترده‌ای از نقشه‌ها و طرحهای احتمالی تقلب و قرار گرفتن در معرض آن را در نظر می‌گیرد.

• **ارزیابی احتمال و سطح اهمیت ریسک‌های شناسایی شده:** ارزیابی ریسک تقلب به‌طور دقیق احتمال بروز هر نوع تقلب خاص و آثار احتمالی آن بر سازمان را در صورت وقوع

به عنوان فرایندی برای حذف عواملی که ممکن است منجر به وقوع تقلب شوند، توجه می‌کند و آگاه است که این بازدارندگی از طریق انجام فعالیتهای کنترلی موثر در زمینه پیشگیری و شناسایی تقلب حاصل می‌شود.

• **استفاده از ترکیبی از فعالیتهای کنترل تقلب:** سازمان اطمینان حاصل می‌کند که فعالیتهای کنترل تقلب شامل دامنه، تنوع و ترکیبی از کنترل‌های پیشگیرانه و کشف‌کننده است.

• **در نظر گرفتن عوامل خاص سازمان و فرایندهای تجاری مرتبط:** سازمان اطمینان حاصل می‌نماید که در طراحی و اجرای فعالیتهای کنترل تقلب، مجموعه‌ای از عوامل، از جمله ویژگیهای منحصر به فرد سازمان، صنعت و محیط عملیاتی آن مدنظر قرار می‌گیرد.

• **در نظر گرفتن کاربرد فعالیتهای کنترلی در سطوح مختلف سازمان:** سازمان اطمینان حاصل می‌کند که فعالیتهای کنترل تقلب به طور مناسب در تمامی سطوح سازمانی وجود دارد.

• **استقرار فعالیتهای کنترلی از طریق خط‌مشیها و رویه‌ها:** سازمان اطمینان حاصل می‌نماید که فعالیتهای کنترل تقلب به طور کامل مستند شده و از طریق سیاستهای سازمانی به اجرا در می‌آیند.

۴- بررسی تقلب و اقدام اصلاحی

فعالیتهای کنترلی نمی‌توانند اطمینان کامل در برابر تقلب ایجاد کنند. در نتیجه، لازم است که هیئت‌مدیره سازمان از توسعه و پیاده‌سازی سیستمی به منظور بررسی، مرور و حل و فصل سریع، به نحو شایسته و محرمانه مواردی از اتهامهای مربوط به تقلب و سوءرفتار بالقوه، اطمینان حاصل کند. سازمان می‌تواند با ایجاد و برنامه‌ریزی دقیق فرایندهای تحقیق و اقدام اصلاحی، احتمال بازیابی ضرر خود را بهبود بخشد و قرار گرفتن در معرض دعاوی قضایی و آسیب به شهرت را به حداقل برساند.

اصل ۴: ایجاد یک فرایند ارتباطی برای به دست آوردن اطلاعات در مورد تقلب بالقوه و به کارگیری یک رویکرد هماهنگ، برای بررسی و اقدامهای اصلاحی مناسب و به موقع برای رسیدگی به تقلب.

نکته‌های قابل تمرکز

• ایجاد یک سیستم گزارش‌دهی موثر برای افشاگران: سازمان سیستمی را راه‌اندازی و پشتیبانی می‌کند که به جمع‌آوری اطلاعات از کارمندان و سایر ذینفعان در مورد

خلافهای مشاهده‌شده یا موارد مشکوک اختصاص دارد.

• **ایجاد رویه‌های تحقیق و پاسخ به تقلب:** سازمان فرایندی را برای دریافت، ارزیابی و رسیدگی به گزارشهای مربوط به تقلبهای احتمالی راه‌اندازی کرده و آن را به طور رسمی مستند و حفظ می‌نماید.

۵- فعالیتهای نظارت بر مدیریت ریسک تقلب

پنجمین اصل مدیریت ریسک تقلب به نظارت بر برنامه کلی مدیریت ریسک تقلب مربوط می‌شود. سازمانها از فعالیتهای نظارت بر مدیریت ریسک تقلب استفاده می‌کنند تا اطمینان حاصل کنند که هر یک از پنج اصل مدیریت ریسک تقلب وجود دارد و به صورتی که طراحی شده‌اند، عمل می‌کنند. سازمانها همچنین از به موقع شناسایی شدن تغییرهای مورد نیاز در برنامه خود اطمینان حاصل می‌نمایند.

سازمانها از ارزیابیهای مستمر و مستقل (دوره‌ای) یا ترکیبی از این دو برای انجام فعالیتهای نظارت بر تقلب استفاده می‌کنند. ارزیابیهای مستمر در برنامه مدیریت ریسک تقلب که در فرایندهای کسب‌وکار سازمان در سطوح مختلف تعبیه شده است، اطلاعات به موقع را ارائه می‌دهد. در مقابل، سازمانها ارزیابیهای مستقل را به صورت دوره‌ای انجام می‌دهند که بر اساس عوامل متعدد، از جمله نتایج ارزیابیهای مستمر، از نظر دامنه و زمان متفاوت است.

اصل ۵: انتخاب، توسعه و انجام ارزیابیهای مستمر برای اطمینان از وجود و عملکرد هر یک از پنج اصل مدیریت ریسک تقلب و اطلاع به موقع نقصهای برنامه مدیریت ریسک تقلب به طرفهای مسئول انجام اقدامات اصلاحی از جمله مدیریت ارشد و هیئت‌مدیره.

نکته‌های قابل تمرکز

• **در نظر گرفتن ترکیبی از ارزیابیهای مستمر و جداگانه:** شامل ترکیبی از ارزیابیهای مستمر نظارت بر تقلب و ارزیابیهای جداگانه است تا تعیین کند که آیا هر یک از پنج اصل مدیریت ریسک تقلب وجود دارد یا خیر.

• **در نظر گرفتن عواملی برای تعیین دامنه و فراوانی ارزیابیها:** مدیریت، تغییرهای سازمانی، محیط عملیاتی و ساختار کنترلی سازمان را به منظور تعیین دامنه و فراوانی مناسب فعالیتهای نظارت بر تقلب مدنظر قرار می‌دهد.

- کمیته حسابرسی

هیئت‌مدیره ممکن است برای تسهیل نظارت بر ریسک تقلب، مسئولیتهایی را به کمیته حسابرسی واگذار کند. این مسئولیتهای شامل کنترل‌هایی برای پیشگیری یا شناسایی تقلب توسط مدیریت است. در این راستا، کمیته حسابرسی وظیفه دارد بر رعایت اصول گزارشگری مالی توسط مدیریت ارشد نظارت کند و از نادیده‌گرفتن کنترل‌ها یا آثار نامناسب بر فرایند گزارشگری جلوگیری نماید.

- نقشهای مدیریت

مدیریت تحت نظارت هیئت‌مدیره مسئول دستیابی به اهداف سازمان است و وظیفه اصلی آن نظارت و کنترل فرایندها به‌منظور پیشگیری، شناسایی تقلب و اصلاح موارد می‌باشد. مدیریت موظف است که یک سیستم کنترل داخلی موثر با هزینه معقول برقرار و حفظ نماید و در این راستا، از فناوری برای تسهیل فعالیتهای مدیریت ریسک تقلب استفاده نماید. همچنین، مدیریت بر فعالیتهای کارکنان نظارت کرده و این کار را بیشتر از طریق پیاده‌سازی و نظارت بر فرایندها و کنترل‌های داخلی، به‌ویژه در زمینه عملیات روزمره، انجام می‌دهد. علاوه بر این، مدیریت ارزیابی می‌کند که واحد چه میزان در برابر فعالیتهای متقلبانه آسیب‌پذیر است.

- مدیریت: نقشهای خط اول

در فعالیتهای روزمره، از افرادی که در خط اول مسئولیت دارند، انتظار می‌رود که ریسکها و کنترل‌های مرتبط با تقلب را به اجرا درآورده و بر آن‌ها نظارت کنند. این فرایند شامل مراحل مشخصی است که در صورت بروز هرگونه شک به تقلب، باید به‌دقت دنبال شود. اگر مدیران خط اول توانایی انجام این وظایف را نداشته باشند، ممکن است مسئول شناسایی و ارزیابی خطرهای تقلب در واحد خود نیز باشند. همچنین، آن‌ها ممکن است در طراحی سیاستها، رویه‌ها و ابزار ارزیابی ریسک تقلب، تجزیه و تحلیل، کنترل‌ها و نظارت نقش ایفا کنند که شامل استفاده از تجزیه و تحلیل داده‌ها برای پیشگیری و کشف تقلب نیز می‌شود. چه در ارزیابی ریسک مشارکت داشته باشند یا نه، مدیران در این نقشها باید از خطرهای تقلب مرتبط با حوزه مسئولیت خود آگاه بوده و به آن‌ها واکنش نشان دهند.

• ایجاد معیارهای اندازه‌گیری مناسب: مدیریت، معیارهای اندازه‌گیری مناسبی را برای کمک به ارزیابی برنامه مدیریت ریسک تقلب خود تعیین می‌کند.

• در نظر گرفتن طرحهای تقلب شناخته‌شده و موارد جدید: مدیریت به طرحهای تقلب شناخته‌شده و تازه کشف‌شده یا گزارش‌شده در سایر سازمانها توجه می‌کند و احتمال وقوع آن‌ها را در سازمان خود ارزیابی می‌نماید.

• ارزیابی، ارتباط و رفع نواقص: هیئت‌مدیره و مدیریت نتایج ارزیابیهای نظارت بر تقلب را به‌طور مستمر و جداگانه بررسی می‌کنند. کاستیها به مسئولین اقدامهای اصلاحی اطلاع داده می‌شود و اطمینان حاصل می‌شود که اصلاحات مناسب به‌موقع اجرا شوند.

نقشها و مسئولیتهای

پرداختن به خطر تقلب یک مسئولیت مشترک برای همه افراد سازمان است که از هیئت‌مدیره آغاز می‌شود و به تمامی سطوح سازمان گسترش می‌یابد.

مدل سه‌خطی به ایجاد نقشها، ساختارها و روابط متقابل به‌منظور راهبری و مدیریت ریسک کمک کرده و به‌منظور اطمینان از انسجام، رویکردی مستند ارائه می‌دهد و می‌تواند در ساختارهای سازمانی برای رسیدگی به ریسک تقلب اعمال شود. این مدل بر اهمیت موارد زیر تاکید دارد:

• همکاری در سراسر سازمان

• استقلال عملکرد حسابرسی داخلی

- نقشهای هیئت‌مدیره

هیئت‌مدیره مسئولیت نهایی مدیریت موثر ریسک تقلب را برعهده دارد و به شکل‌گیری نگرش مناسب در بالاترین سطح سازمان کمک می‌کند. هیئت‌مدیره باید اطمینان حاصل کند که چارچوب و برنامه مناسبی برای مدیریت ریسک تقلب وجود دارد. برای دستیابی به این هدف، نظارت و ارزیابی فعالیتهای مدیریت ریسک تقلب، شامل شناسایی و ارزیابی خطرهای تقلب، اجرای تدابیر ضدتقلب و ارزیابی مستمر اثربخشی برنامه مدیریت ریسک تقلب، ضروری است. مدیر حسابرسی داخلی نیز گزارشهای دوره‌ای درباره ارزیابیهای حسابرسی داخلی از ریسک تقلب را به مدیریت ارشد و هیئت‌مدیره ارائه می‌دهد.

جدول ۱- نقشها و مسئولیتهای سازمانی براساس مدل سه خط

نقشها و مسئولیتهای	جزء سازمانی
<ul style="list-style-type: none"> • حصول اطمینان از مدیریت موثر ریسک تقلب، شامل ایجاد فرهنگ، لحن و نگرش ضدتقلب در سطوح بالا، همکاری نزدیک با مدیریت ارشد. • تعریف و تبیین اصول اخلاقی مرتبط با تقلب. • نظارت، پایش و ارزیابی اجرای مدیریت ریسک تقلب. • حصول اطمینان از وجود چارچوب و برنامه مناسبی برای مدیریت ریسک تقلب. • ایجاد ساختار و منابع لازم برای کمیته حسابرسی به منظور انجام مسئولیت نظارت بر ریسک تقلب. • مدنظر قراردادن گزارشهای مدیریت، حسابرسی داخلی و سایر مشاوران در زمینه تقلب. 	۱- هیئت مدیره، کمیته حسابرسی
<ul style="list-style-type: none"> • مدیریت ریسک تقلب برای پیشگیری، بازدارندگی، شناسایی و بازبایی از اقدامهای متقلبانه. • ایجاد یک چارچوب مناسب مدیریت ریسک تقلب. • تنظیم لحن (روح حاکم) ضدتقلب به طور هماهنگ با هیئت مدیره. • نظارت بر فعالیتهای کارکنان و اجرای سیاستهای ضدتقلب. • شناسایی و اولویت بندی ریسکهای تقلب. • توسعه و حفظ یک استراتژی ارتباطی در زمینه ریسک تقلب و ارائه آموزشهای مرتبط. • تسهیل افشاگری بدون تعصب. • اطمینان از پیگیری یافته‌ها و توصیه‌های حسابرسی داخلی در ارتباط با ضعفهای کنترل داخلی و فرصتهای بهبود در مورد مدیریت ریسک تقلب. 	۲- مدیران
<ul style="list-style-type: none"> • برنامه‌ریزی و مشارکت در فعالیتهای ارزیابی ریسک تقلب. • پیاده‌سازی، نظارت و حفظ کنترلهای ضدتقلب، از جمله استراتژیهای ارتباطی. • افزایش آگاهی کارکنان نسبت به خطرهای تقلب و کنترلهای مربوط. • حمایت از پژوهشها در خصوص طرحها و رویدادهای تقلب. • اجرای اقدامهای اصلاحی و رویه‌های انضباطی در پاسخ به رویدادهای تقلب. 	۲.۱- مدیران نقشهای خط اول
<ul style="list-style-type: none"> • طراحی خط‌مشیها و رویه‌ها برای اطلاع‌رسانی در زمینه مدیریت ریسک تقلب، از جمله اجرای فعالیتهای کنترلی. • اجرای اقدامهای اصلاحی به منظور رفع نقاط ضعف در خط‌مشیها و رویه‌ها برای مدیریت ریسک تقلب. • تجزیه و تحلیل انطباق و اثربخشی فعالیتهای کنترلی ریسک تقلب. • حفظ نظارت فعال بر محیطهای عملیاتی داخلی و خارجی به منظور شناسایی تغییرها در پروفایل (نمایه) ریسک تقلب، از جمله خطرهای کلاهبرداریهای جدید و نوظهور. • هدایت تحقیقها در خصوص طرحها و رویدادهای تقلب. • ارائه آموزش در زمینه خطرهای تقلب. • تهیه گزارشها و انجام سایر پشتیبانیها برای مدیریت ارشد و هیئت مدیره در خصوص جنبه‌های مدیریت ریسک تقلب. 	۲.۲- مدیران نقشهای خط دوم
<ul style="list-style-type: none"> • گزارش دهی به مدیریت ارشد و هیئت مدیره درباره کفایت و اثربخشی حاکمیت و مدیریت ریسک تقلب در سازمان. • انجام ارزیابیهای دوره‌ای و موردی از برنامه‌های مدیریت ریسک تقلب. • ارائه مشاوره به مدیریت ارشد و هیئت مدیره در خصوص فرصتهای بهبود در مدیریت ریسک تقلب. • کمک به افزایش آگاهی از خطرهای تقلب سازمانی و ارائه آموزش به درخواست مدیریت ارشد. 	۳- نقشهای خط سوم (حسابرسی داخلی)

• مدیریت: نقشهای خط دوم

کارکردهای خط دوم، فعالیتهای مدیریت ریسک تقلب را هدایت کرده و با مدیریت ارشد همکاری می‌کنند. ماهیت و انواع این کارکردها به عوامل مختلفی از جمله صنعت، بلوغ سازمانی و اندازه آن بستگی دارد. این کارکردها اطمینان حاصل می‌کنند که فرایندها و کنترل‌های مناسبی برای کاهش خطرهای تقلب طراحی شده و به‌طور موثر تحت نظارت افرادی که در خط اول مسئولیت دارند، اجرا می‌شوند. وظایف خاص مرتبط با ریسک تقلب ممکن است شامل بازرسان تقلب، متخصصان جرایم مالی و پرسنل عملیات تقلب باشد. همسویی سازمانی این وظایف ممکن است متفاوت باشد، اما زمانی که مدیریت ارشد و حسابرسی داخلی با مشاوران حقوقی و سایر وظایف خط دوم همکاری نزدیکی داشته باشند، کارایی بیشتری خواهند داشت. این همکاری شامل توسعه، حفظ و اجرای یک فرایند تحقیقاتی قوی است.

• حسابرسی داخلی: نقشهای خط سوم

عملکرد حسابرسی داخلی به هیئت‌مدیره و مدیریت ارشد اطمینان می‌دهد که سازمان چگونه خطرهای تقلب را به‌طور موثر ارزیابی و مدیریت می‌کند. این فرایند شامل بررسی انسجام کلی فعالیتهای مدیریت ریسک تقلب و همسویی آن‌ها با استراتژی و عملیات سازمان است.

حسابرسان داخلی اطمینان‌بخشی مستقل و بیطرفانه‌ای را در مورد تمامی جنبه‌های ریسک تقلب که از اهمیت بالایی برخوردارند، ارائه می‌دهند.

جدول ۱ به‌طور خلاصه نقشها و مسئولیتهای سازمانی را برای حاکمیت و مدیریت ریسک تقلب با استفاده از مدل سه خط را ارائه می‌دهد.

پروتکلی برای تشدید موقعیتهای حساس تنظیم نمایند. در این راستا، مدیر ارشد حسابرسی داخلی باید به بررسی عوامل فرهنگی و محیط کنترلی بپردازد که می‌توانند فشارها یا فرصتهایی برای ارتکاب تقلب ایجاد کنند. همچنین، او باید به‌روزرسانی‌های مربوط به وضعیت تقلب‌هایی که پیش‌تر گزارش شده‌اند و هرگونه تحقیقات در حال انجام را به هیئت‌مدیره ارائه نماید. در هنگام ارائه نتایج و گزارش به مدیریت ارشد و هیئت‌مدیره، مدیر ارشد حسابرسی داخلی باید به سوالات زیر پاسخ دهد:

- آیا مدیریت ریسک تقلب به‌طور جامع، مستمر و هم‌راستا با اهداف استراتژیک سازمان است؟
- آیا برنامه مدیریت ریسک تقلب از حمایت و آگاهی گسترده‌ای در میان اعضای سازمان برخوردار است؟
- آیا راهکارهای حاکمیتی در مدیریت ریسک تقلب، از جمله فرهنگ مبارزه با تقلب تحت رهبری مدیریت ارشد و هیئت‌مدیره، کافی و موثر ارزیابی می‌شود؟
- آیا مدیریت از مهارتها، منابع و تمایل لازم برای انجام مدیریت موثر ریسک تقلب برخوردار است؟

پانوشتها:

- 1- Institute of Internal Auditors (IIA)
- 2- Global Internal Audit Standard (GIAS)
- 3- Fraud
- 4- Association of Certified Fraud Examiners (ACFE)
- 5- Committee of Sponsoring Organizations (COSO) of the Treadway Commission
- 6- Preventive
- 7- Detective

منابع:

- Global Internal Audit Standards (GIAS), 2024 Edition, IIA.
- Occupational Fraud 2024: A Report to the Nations, ACFE.
- Fraud Risk Management Guide, Second Edition 2023, COSO and ACFE.
- Internal Auditing and Fraud, Assessing Fraud Risk Governance and Management at the Organizational Level, 3rd Edition 2024 - Global Practice Guide, IIA.

گزارش اطمینان از مدیریت ریسک تقلب در سطح

سازمان به مدیریت ارشد و هیئت‌مدیره

مدیر ارشد حسابرسی داخلی (CAE) باید به‌صورت دوره‌ای هرگونه ریسک‌های مهم تقلب، کنترل‌ها و حاکمیت مرتبط را به مدیریت ارشد و هیئت‌مدیره اطلاع‌رسانی نماید. هیئت‌مدیره و مدیر ارشد حسابرسی داخلی ممکن است تمایل داشته باشند که دسته‌بندی انواع تقلب و سطوح اهمیت آن‌ها را تعیین کرده و